

BESCHERMING VERSNELT ACHTERUITGANG WEIDEVOGELS

Henk Bulder

Stichting Weidevogelbescherming De Monden, augustus 2010

Vanaf 1997 houdt Stichting Weidevogelbescherming De Monden zich bezig met het beschermen van weidevogellegfels in het veenkoloniale gebied tussen Gasselternijveen en Emmen, een gebied dat merendeels uit bouwland bestaat.

Weidevogelbescherming blijkt een weerbarstige materie. Uit eerder onderzoek is gebleken dat het markeren van nesten predatoren, vooral zichtjagers, aantrekt. Ook het betreden van percelen waarbij zowel zichtbare als onzichtbare (geur)sporen worden achtergelaten, zorgt ervoor dat het uitkomstpercentage achteruitgaat door toenemende predatie of door het verlaten van de nesten.

Omdat het uitkomstpercentage al jaren erg laag was als gevolg van hoge predatie, was dat aanleiding voor Stichting Weidevogelbescherming De Monden op zoek te gaan naar minder invasieve methoden en onzichtbare markering (Henk Bolder 2008, 2009-1, 2009-2). Daarmee werden positieve resultaten geboekt, maar het breed invoeren van de gebruikte technieken bleek uiteindelijk financieel niet haalbaar.

Kievitjong - Jan van der Greef

Onderzoek 2009

In 2009 werd een vergelijkende analyse uitgevoerd van de verschillende methodes van bescherming versus het alleen monitoren in een deel van het gebied (Henk Bulder 2009-1, 2009-2). De belangrijkste resultaten uit dit onderzoek staan in tabel 1 en 2 en bijbehorende figuren. In gebied A werd in 2009 weidevogelmonitoring toegepast en in gebied B weidevogelbescherming.

	Gebied A	Gebied B	Gebied A*
2006	20,0% (156)	41,9% (235)	7% (11)
2007	20,2% (190)	44,8% (287)	8% (16)
2008	27,1% (158)	41,7% (234)	9% (14)
2009	56,0% (127)	42,7% (116)	14% (18)

Tabel 1 Uitkomstpercentage (totaal aantal nesten). * Nesten met onbekend resultaat.

	Gebied A				Gebied B			
	P	W	V	ON	P	W	V	ON
2006	100	15	1	-	98	21	14	-
2007	109	24	5	-	63	68	12	7
2008	82	20	3	-	90	17	13	7
2009	29	18	1	-	79	10	5	10

Tabel 2 Verliezen (Predatie, Werkzaamheden, Verlaten, ONbekende oorzaak).

Het uitkomstpercentage in gebied A (monitoring) verdubbelde ruimschoots terwijl het uitkomstpercentage in gebied B (bescherming) niet veranderde.

De voornaamste conclusie uit dit onderzoek is, dat je op bouwland beter niets kan doen aan weidevogelbescherming omdat dit leidt tot een lager uitkomstpercentage. Weliswaar kan met bescherming het verlies door werkzaamheden worden beperkt, die winst gaat echter meer dan verloren door een veel hogere predatie van de nesten.

Werkwijze in 2010

Naar aanleiding van de resultaten van 2009 stelde SOVON voor om het onderzoek te vervolgen door in 2010 in gebied B te monitoren en in gebied A te beschermen, dus precies het omgekeerde van de werkwijze in 2009. Wij vonden dat een onethisch voorstel. Als in een onderzoek naar nieuwe medicijnen na korte tijd blijkt dat de patiënten die met medicijnen worden behandeld, een zeer significant voordeel hebben ten opzichte van de placebogroep, dan wordt gestopt met het onderzoek en krijgen alle patiënten het medicijn. Doorgaan met het onderzoek wordt dan als onethisch bestempeld.

Nu zijn dieren geen mensen maar voor ons was het omkeren van de werkwijze toch geen optie. Het druist immers in tegen onze doelstelling. Wij hebben er daarom in 2010 voor gekozen in beide gebieden alleen monitoring toe te passen en de resultaten te vergelijken met voorgaande jaren. Er werd bij de monitoring wel een klein verschil toegepast ten opzichte van 2009. Bij elk nest werd in de berm of aan het begin van het perceel een stok geplaatst met een label met daarop de geschatte afstand tot het nest. De boeren die weidevogels echt willen beschermen tijdens het werk, hebben zo in ieder geval een redelijke indicatie waar de nesten liggen.

Problemen in het veld

Een concurrerende groep oordeelde het nodig een deel van de stokken weg te halen (8 stuks). Verder werd door vrijwilligers van die groep een deel van de nesten alsnog met stokken gemarkeerd (5 stuks). Het merendeel van die gemarkeerde nesten werd al snel gepreedeerd (80%!, 3 stuks binnen een week na het markeren en 1 binnen 2 weken).

Net als vorig jaar ging een deel van de stokken verloren door het maaien van de berm door de gemeente of door de boer zelf (31 stuks). Voor drie van die nesten konden de stokken worden herplaatst. De overige nesten waren na afloop van het broedseizoen niet meer op te sporen en een resultaat kon daarvan niet worden vastgesteld. Daarnaast konden 10 nesten, ondanks dat de stokken in de berm nog aanwezig waren, niet worden teruggevonden omdat er door omstandigheden te veel tijd was verlopen tussen het einde van het broeden en de uiteindelijke controle.

Enkele vrijwilligers in gebied B hebben geen afstandsindicatie op de stokken gezet. De meeste boeren hebben sowieso geen gebruik gemaakt van de afstandsindicatie. Vooral loonwerkers hebben er geen boodschap aan, maar ook het merendeel van de boeren vindt het gebruik ervan te omslachtig. Enkele boeren hebben de informatie wel gebruikt. Welk percentage van de nesten het betreft, is niet te bepalen.

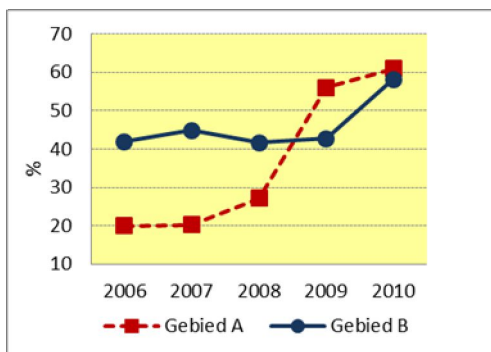
Van een flink deel van de nesten kon het resultaat worden vastgesteld zonder het land in te gaan (ruim 40%). Daarbij heeft het extreem koude voorjaar ons geholpen. Hierdoor bleef het gewas extreem lang laag waardoor de broedende vogels vaak tot en met het uitkomen van de nesten gevolgd konden worden. Van de overige nesten kon voor een deel geen resultaat worden vastgesteld omdat het ons niet was toegestaan ter plekke het land te betreden (15 stuks). Het gaat daarbij om een deel van een natuurgebied en voor een deel om percelen van boeren die niet of niet meer bij ons zijn aangesloten.

Resultaten weidevogelmonitoring 2010

Ten opzichte van 2009 zijn er enkele veranderingen in de gebieden opgetreden. Zo is er een nieuw gebied toegevoegd aan gebied B, te weten Gasselternijveen, en zijn er twee gebieden afgevallen in gebied B, te weten Koedijk en Weerdinge. Ieder jaar wijzigt ook de omvang van de gebieden enigszins.

	Gebied A	Gebied B	Gebied A*	Gebied B*
2006	20,0% (156)	41,9% (235)	7% (11)	3% (6)
2007	20,2% (190)	44,8% (287)	8% (16)	5% (15)
2008	27,1% (158)	41,7% (234)	9% (14)	7% (16)
2009	56,0% (127)	42,7% (116)	14% (18)	5% (6)
2010	61,0% (170)	58,2% (118)	20% (34)	17% (20)

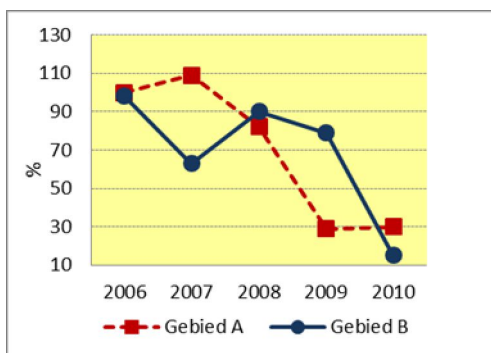
Tabel 3 Uitkomstpercentage (totaal aantal nesten). * Nesten met onbekend resultaat.

Figuur 1 Uitkomstpercentages van de nesten.

	Gebied A					Gebied B				
	P	W	V	ON	?	P	W	V	ON	?
2006	100	15	1	-	11	98	21	14	-	6
2007	109	24	5	-	16	63	68	12	7	15
2008	82	20	3	-	14	90	17	13	7	16
2009	29	18	1	-	18	79	10	5	10	6
2010	30	23	-	-	34	15	26	-	-	20

Tabel 4 Verliezen (Predatie, Werkzaamheden, Verlaten, ONbekende oorzaak, ?=onbekend resultaat)

Figuur 2 Aantal gepredeerde nesten.

Conclusies en aanbevelingen

Uit tabel 3 valt op te maken dat in gebied A het resultaat in 2010 vergelijkbaar is met dat in 2009. Er is zelfs sprake van een kleine toename van het uitkomstpercentage. Het percentage verliezen door werkzaamheden is ook wat lager dan

vorig jaar. Het verschil is echter zo klein, dat we hieruit niet kunnen concluderen dat dit het gevolg is van de afstandsindicatie op de stokken in de berm. De toename van het uitkomstpercentage als gevolg van de overgang van bescherming naar monitoring wordt in 2010 herbevestigd.

In gebied B, waar nu voor het eerst monitoring is toegepast, wordt nu ook een stijging van het uitkomstpercentage aangetoond. Die stijging is procentueel minder sterk dan de vorig jaar in gebied A gevonden stijging. Zoals we vorig jaar al stelden, is het aanvankelijke verschil tussen uitkomstpercentages in gebied A en B waarschijnlijk terug te voeren tot het verschil in frequentie van betreden van de percelen in de beide gebieden. Dat de uitkomstpercentages van beide gebieden wel vergelijkbaar zijn nu de percelen niet meer worden betreden, bevestigt deze conclusie van vorig jaar.

Onze finale conclusie is dezelfde als vorig jaar. Echter, nu heeft deze duidelijk meer gewicht. Op bouwland heeft weidevogelbescherming geen enkele zin. Sterker nog, het zorgt er alleen voor dat het uitkomstpercentage van de nesten omhoog gaat en versnelt daarmee de achteruitgang van de weidevogels. De simpele aanbeveling is dan ook: *stop met weidevogelbescherming op bouwland*.

Wel kunnen vrijwilligers die dat leuk vinden, overgaan op het monitoren van weidevogels. Dat kan op twee manieren:

a) Monitoren zonder het land in te gaan, waardoor het uiteindelijke resultaat van het merendeel van de nesten niet bekend zal zijn.

b) Monitoren en na afloop van het broedseizoen de restanten van nesten alsnog opsporen, zodat het resultaat van de meeste nesten kan worden vastgesteld.

Literatuur

Bulder, Henk. Innovatie bij de bescherming van weidevogels (ideeën en haalbaarheid), 2007.

Bulder, Henk. Innovatie bij de bescherming van weidevogels (praktijkproef), Henk Bulder 2008.

Bulder, Henk. Pilot innovatie weidevogelbescherming, Henk Bulder 2009-1.

Bulder, Henk. Bescherming versterkt achteruitgang weidevogels, Henk Bulder 2009-2.

Deze rapporten zijn te vinden op de website van Stichting Weidevogelbescherming De Monden: <http://weidevogel.info>.